

**СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ТА СВІТОВОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ**

УДК 314.1 (043)

Балабанов К. В.,

доктор політичних наук, професор кафедри політології та міжнародних відносин

Беззубченко Ю.Я.,

Здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

**ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО ФРН У КОНТЕКСТІ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

Після початку повномасштабного наступу Росії проти України 24 лютого в одну лише Німеччину прибуло понад мільйон українців та українок, які рятуються від бойових дій у себе на батьківщині. На ці та багато інших питань відповідає перше репрезентативне дослідження, яке провели три німецькі соціологічні інститути спільно з Федеральним відомством у справах міграції та біженців (BAMF).

За інформацією Федерального міністерства внутрішніх справ, Федеральна поліція виявила понад 320 тисяч біженців з України в Німеччині (станом на 8 квітня 2022 року). Проте фактичне число може бути вищим, оскільки немає фіксованого прикордонного контролю з країнами ЄС, такими як Польща, і військові біженці не зобов'язані реєструватися. Українці з біометричним паспортом можуть вільно пересуватися ЄС протягом 90 днів без візи.

Межі між Україною та Європейським Союзом залишаються відкритими. Проте уряд України ухвалив, що чоловіки віком від 18 до 60 років мають залишатися в країні та проходити військову службу. Тому нині в ЄС шукають захисту переважно жінки, діти та люди похилого віку [1, 6].

За даними ООН, Україну залишили понад чотири мільйони людей. За даними дитячої благодійної організації ЮНІСЕФ, близько половини з них – діти. Крім того, 2,5 мільйони дітей були змушені втекти від війни всередині країни.

За даними Statista, 2020 року в Україні проживало близько 41,48 мільйона жителів, середній вік на той момент становив 41,2 роки (медіанний вік). Після початку війни значно змінилося не лише гендерне співвідношення українського населення Німеччини, а й вікова структура. Діти непропорційно представлені серед українців, які вперше зареєстровані в Німеччині з кінця лютого 2022 року.

На кінець 2021 року у Німеччині проживало 138 000 громадян України – це 1,3% іноземного населення. Приблизно 238 000 росіян, що у Німеччині, були одинадцятю за величиною групою серед іноземного населення з часткою 2,2%.

З 24 лютого 2022 року з України втекло багато людей. За попередніми результатами спеціальної оцінки міграційної статистики, у жовтні 2022 року у Німеччині було зареєстровано близько 38 тисяч іммігрантів з України. 54% новоприбулих (близько 20 000 осіб) були жінками [2].

Імміграція кратна щомісячному рівню міграції попередніх років: у середньому в період з 2019 до 2021 року реєструвалося близько 1100 іммігрантів з України на місяць.

Після розпаду Радянського Союзу 1991 року відносно високий рівень імміграції з Росії та України до Німеччини щорічно реєструвався до початку 2000-х років [1, 27].

Після фази ослаблення імміграція з України знову збільшилася з 2014 р. (2013 р.: імміграція 8000 осіб, 2014 р.: імміграція 14 000 осіб). У перший рік пандемії корони 2020 імміграція з Росії та України різко скоротилася; У 2021 р., навпаки, за остаточними результатами міграційної статистики знову спостерігалось зростання імміграції (Україна: 13 000, Росія: 17 000) [3].

За даними мікроперепису 2021 року, у Німеччині проживало 308 000 осіб з українським міграційним минулим та 1,30 мільйона людей з російським міграційним походженням. За останні вісім років кількість людей з українським міграційним минулим збільшилась на 24% (2013 р.: 249 000), а кількість вихідців із Росії збільшилася лише на 8% (2013 р.: 1,21 млн).

У той час як 81% людей з міграційним минулим із Росії мають німецьке громадянство, це стосується лише 54% людей з міграційним минулим з України. 77% усіх людей з міграційним минулим із Росії та 82% з міграційним минулим з України іммігрували самі.

У регіональному розподілі є невеликі відмінності, але Північна Рейн-Вестфалія була найпопулярнішою федеральною землею у 2021 році як для людей із міграційним минулим із Росії, так і для українців. Тут проживав кожен четвертий виходець із Росії (26%) та кожен п'ятий виходець з України (20%). Баварія (17%) та Баден-Вюртемберг (14%) йдуть за людьми з українським міграційним минулим. Люди з російським міграційним минулим також часто жили у Баден-Вюртемберг (15%) та Нижній Саксонії (14%). За десять років кількість людей, які шукають захисту в Україні, збільшилася майже вдвічі [4,18].

За десять років кількість людей, які шукають захисту від України у Німеччині, збільшилася майже вдвічі. За даними Центрального реєстру іноземців, на 31 грудня 2021 р. їх було 36 820 осіб, що на 93,6% більше, ніж на 31 грудня 2011 р. (19 015 осіб). Зростання було особливо сильним у 2014 та 2015 р. Кожна 50-та людина, яка звернулася за захистом, прибула з України наприкінці 2021 р. (1,9%), у 2011 р. ця частка, як і раніше, становила 3,8%.

Частка українців, які шукають захисту із визнаним статусом постійного чи тимчасового захисту, знову зросла до 90,0% на кінець 2021 року. На кінець 2016 року вона становила 79,9%. Для іншої частини статусу захисту не було визнано або все ще було відкрито на відповідну звітну дату.

Наразі всі федеральні землі розширили свою інфраструктуру прийому у 2022 році: у Баварії, наприклад, було створено близько 40 000 нових місць прийому для біженців з України, а у Нижній Саксонії кількість місць у пунктах прийому збільшилася більш ніж удвічі. Всі відповідальні міністерства повідомляють, що заповнюваність приміщень для біженців дуже висока: у Гамбурзі та Берліні вона становить близько 99 відсотків. У Бранденбурзі, Мекленбурзі-Передній Померанії та Нижній Саксонії вона становить близько 80 відсотків. Все частіше використовуються аварійні притулки у холах, готелях та комерційних об'єктах [8].

Багато українських біженців досі живуть у прийомних пунктах. Деякі з них не можуть знайти власну квартиру на тісному ринку житла. Інші, які знайшли приватне житло після прибуття до Німеччини - одні або з родичами, знайомими або сім'ями, що приймають - з тих пір були змушені покинути ці квартири і переїхати в житло для біженців. Близько 29 000 біженців з України розміщено у державному житлі у Баварії. У Гамбурзі близько 17 000 чоловік, у Берліні близько 3 000 осіб (станом на листопад). У більшості федеральних земель людей значно менше, оскільки приймальні пункти федеральних земель все частіше потрібні для інших осіб, які шукають притулку [16].

Біженці зазвичай розподіляються між федеральними землями відповідно до так званого ключа Кенігштейна. Федеральні землі, своєю чергою, розподіляють його між муніципалітетами та округами. З червня 2022 року, крім системи первинного розподілу для осіб, які шукають притулку (EASY), діє «БЕЗКОШТОВНА» система реєстрації та розподілу для біженців з України.

Якщо порівняти кількість бенефіціарів та студентів з України із загальною чисельністю населення федеральних земель, впадає в око, що деякі федеральні землі прийняли кількість людей вище за середнє. До них відносяться Мекленбург-Передня Померанія, Саксонія та Гамбург [24].

Таким чином, можна зробити висновок, що частка громадян з українським громадянством у ФРН до 24 лютого 2022 року була меншою, після початку гарячої фази війни українських біженців стало більше. У першому півріччі 2022 року до Німеччини прибуло понад мільйон осіб з іноземним громадянством. Це число не було таким високим із 1990 року. У списку країн, які прийняли з 24 лютого 2022 року максимальну кількість біженців з України, Німеччина поступається лише Польщі. На жаль, головною причиною переїзду українців стало повномасштабне вторгнення Російської Федерації. Наразі тенденція вимушеного переселення українців спадає.

Література:

1. Deutschland ist 2022 wieder Spitzenreiter bei Asylanträgen. URL: <https://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/gefluechtete-deutschland-ist-2022-wieder-spitzenreiter-bei-asylantraegen/28889356.html> (дата звернення: 24.12.2022)
2. Rekord-Zuwanderung in Deutschland erwartet. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/gesellschaft/ukraine-fluechtlinge-157.html> (дата звернення: 10.10.2022)
3. Flucht vor Ukraine-Krieg: Weniger Spenden, viele Probleme. URL: <https://www.ndr.de/ratgeber/Flucht-vor-Ukraine-Krieg-Weniger-Spenden-viele-Probleme,ukrainehilfe112.html> (дата звернення: 17.10.2022)
4. Flucht vor dem Krieg: Informationen für Menschen aus der Ukraine. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine_de (дата звернення: 02.05.2022)
5. Gesamtzahl der offiziell gezählten Kriegsflüchtlinge aus der Ukraine in Deutschland bis August 2022. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1294820/umfrage/kriegsfluechtlinge-aus-der-ukraine-in-deutschland/> (дата звернення: 01.09.2022)
6. Informationen zu Schutzsuchenden aus der Ukraine. URL: <https://www.asyl.net/schutzsuchende-ukraine> (дата звернення: 08.05.2022)

7. Kossert A. "Dass Flüchtlinge willkommen sind, ist die Ausnahme". URL: https://www.zeit.de/2022/24/andreas-kossert-fluechtlinge-zwangsmigration-ukraine?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F (дата звернення: 08.06.2022)
8. Kreml: Angriffe in Donezk fortgesetzt. URL: <https://www.tagesschau.de/newsticker/liveblog-ukraine-samstag-219.html> (дата звернення: 17.12.2022)
9. Höchste Nettozuwanderung seit 1990. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/zuwanderung-deutschland-111.html> (дата звернення: 29.11.2022)
10. Wie viele Ukrainischstämmige leben in Deutschland? URL: <https://mediendienst-integration.de/artikel/wie-viele-ukrainischstaemmige-leben-in-deutschland.html> (дата звернення: 21.02.2022)
11. Mehr als 600.000 Geflüchtete. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/gefluechtete-ukraine-107.html> (дата звернення: 05.05.2022)
12. Berichterstattung zu den Auswirkungen der Fluchtmigration aus der Ukraine auf den deutschen Arbeitsmarkt und die Grundsicherung für Arbeitsuchende. URL: https://statistik.arbeitsagentur.de/DE/Statischer-Content/Statistiken/Themen-im-Fokus/Ukraine-Krieg/Generische-Publikationen/Hintergrundinfo-Berichterstattung-Ukraine.pdf?__blob=publicationFile&v=2 (дата звернення: 23.11.2022)
13. Flüchtlinge aus der Ukraine. URL: <https://mediendienst-integration.de/migration/flucht-asyl/ukrainische-fluechtlinge.html> (дата звернення: 02.12.2022)
14. Brücker H., Goßner L., Hauptmann A., Jaschke P., Kassam K., Kosyakova Y., Stepanok I. Die Folgen des Ukraine-Kriegs für Migration und Integration: Eine erste Einschätzung. URL: <https://doku.iab.de/forschungsbericht/2022/fb0222.pdf> (дата звернення: 02.03.2022)
15. Mehr als 5,5 Millionen Geflüchtete aus der Ukraine. URL: <https://interaktiv.waz.de/ukraine-fluechtlinge-zahlen-karte-grafiken/> (дата звернення: 30.03.2022)
16. Krieg in der Ukraine. URL: <https://www.integrationsbeauftragte.de/ib-de/staatsministerin/krieg-in-der-ukraine> (дата звернення: 15.04.2022)
17. Krieg in der Ukraine: Soziale Folgen, Migration und Solidarität im Kulturbereich. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/de/agenda/briefing/2022-10-17/0/krieg-in-der-ukraine-soziale-folgen-migration-und-solidaritat-im-kulturbereich> (дата звернення: 13.10.2022)
18. Mehr als eine Million ukrainische Geflüchtete. URL: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/fluechtlinge-deutschland-million-ukraine-krieg-russland-100.html> (дата звернення: 07.10.2022)
19. Mitteldeutschland vor dem Fluchtwinter – Schaffen wir das? URL: <https://www.mdr.de/nachrichten/thueringen/fluechtlinge-ukraine-unterkunft-fakt-ist-100.html> (дата звернення: 15.11.2022)

20. Russland greift die Ukraine an: Aktuelles zum Krieg in der Ukraine. URL: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/ukraine-russland-konflikt-blog-100.html> (дата звернення: 21.12.2022)
21. Schätzungen zur Anzahl¹ der Flüchtlinge aus der Ukraine nach Zustrom in den Nachbarländern von Februar bis Dezember 2022. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1293861/umfrage/anzahl-der-kriegsfluechtlinge-aus-der-ukraine-nach-aufnahmeland/> (дата звернення: 20.12.2022)
22. Starker Zuwachs an ukrainischen Staatsbürgern seit Ende Februar 2022. URL: https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Ukraine/Gesellschaft/_inhalt.html#:~:text=Seit%20Kriegsbeginn%20ist%20die%20Zahl,in%20Deutschland%20als%20Ende%20Februar. (дата звернення: 09.10.2022)
23. Ukraineflüchtlinge: Zunehmend Probleme bei Verteilung. URL: <https://www1.wdr.de/nachrichten/landespolitik/ukrainische-schulkinder-100.html> (дата звернення: 18.09.2022)
24. Dass die Ukrainerinnen bald zurückkehren, ist unwahrscheinlich. Die Gastländer sollten ihre Integration jetzt vorantreiben. URL: <https://www.nzz.ch/meinung/die-meisten-ukrainischen-fluechtlinge-werden-in-europa-bleiben-ld.1713856?reduced=true> (дата звернення: 30.11.2022)
25. Ukrainische Bevölkerung in Berlin. URL: <https://www.statistik-berlin-brandenburg.de/schwerpunkte/ukraine> (дата звернення: 23.12.2022)
26. Das Bundesamt in Zahlen 2020 Asyl, Migration und Integration. URL: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/BundesamtinZahlen/bundesamt-in-zahlen-2020.pdf?__blob=publicationFile&v=2 (дата звернення: 13.09.2021)
27. Statistik. URL: (дата звернення:)
28. Aktuelle Zahlen (11/2022). URL: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/AsylinZahlen/aktuelle-zahlen-november-2022.html;jsessionid=2DC667D6C6FC61B790F2BA4D8D5FB7E6.intranet231> (дата звернення: 27.11.2022)
29. Wie Geflüchtete in Deutschland integriert werden sollen. URL: https://www-deutschlandfunk-de.translate.goog/ukraine-fluechtende-arbeitsmarkt-integration-sonderstatus-100.html?_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc (дата звернення: 08.04.2022)
30. Ukrainische und russische Bevölkerung in Deutschland auf Kreisebene. URL: [https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Ukraine/Gesellschaft/_inhalt.html#:~:text=Gut%2038%20000%20Zuz%C3%BCge%20aus%20der%20Ukraine%20im%20Oktober%202022&text=In%20Deutschland%20wurden%20im%20Oktober,20%20000%20Personen\)%20waren%20weiblich.](https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Ukraine/Gesellschaft/_inhalt.html#:~:text=Gut%2038%20000%20Zuz%C3%BCge%20aus%20der%20Ukraine%20im%20Oktober%202022&text=In%20Deutschland%20wurden%20im%20Oktober,20%20000%20Personen)%20waren%20weiblich.) (дата звернення: 18.04.2022)